

Talajszigetelő filc

Korábban főkés importból beszerzett, textil alapanyagú talajszigetelő anyagok gyártására tért rá a Szegedi Kenderfonó és Szövőipari Vállalat. Új cikküket elsőként vasúti pálya építkezésnél alkalmazták — sikerrel. Ezt követően több tízezer négyzetméteren a Hungarocamion egyik telephelyén, az altalaj teherbírásának javítására használták fel. A vizenyős, mocsaras terület gépjárművekkel egyébként járhatatlan lenne, a talajszigetelő filc fölé tett kavicsos homokrétegen viszont huszonhat tonnás

munkagépek is dolgozhatnak. A műanyag filc újabb fontos felhasználási területe az M1-es autópálya Bicske-Tatabánya közötti szakasza. A hegyet átszelő bevágásban a kedvezőtlen talaj, illetve vízelvezetési viszonyok miatt a munka feltétele az út felépítményének elválasztása az altalajtól talajszigetelő anyaggal.

A vállalatnál nagy teljesítményű, szovjet gyártmányú, úgynevezett tűzőtáncos gyártó berendezéssel szövés nélküli technológiával készülnek a talajszigetelő textilanyagok.

Megkezdődött a diószüret

A szokásosnál csaknem tíz nappal korábban megkezdődött a diószüret Borsodban. A megye termőfajain, a Tiszsa mentén, az abaúji és a zempléni tájon szinte valamennyi falusi portán megtalálható a dió. Az idén mintegy ötvenezer fa termését takarítják be, köztük a Léh környékén telepített nagyüzemi dióskertekét is.

Az idei termés a korábbi évekénél jobb, mert a tavaszi fagyok nem tettek kárt. (MTI)

Tűz a tűzben

Szabálytalan riport egy különös üzemből

— Jó munkát!
— Van, főzők.
— Mit?
— Tólat.
— Nyolc órán át ezt csinálja?
— Nem én. Mára főztem vért is, meg csirkebelet.
— Hogy bírja?
— Mit hogy?
— A büzt.
— Hallja-e, nem a drogériába jöttem én dolgozni! Ezt is kell valakinek csinálni, nem? Aki itt van, vállalja. Különben is, megfizetik. Harminc százalék veszélyességi pótlékkal kijön az öt-hatezer.

*
ATEV = Állatifehére Takarmányokat Előállító Vállalat. Az országban kilenc gyára működik, s ezek hivatalosak a környékükön keletkező vágóhídi hulladékok, baromfi-feldolgozókból szállított maradványok, elhullott állatokat feldolgozni. Munkájukról nem sok szó esik, s a hétköznapi életben sokkal inkább a rossz tréfák céljából, pedig hasznos tevékenységet végző gyárak. Ide nem özőnlenek a repi-látogatók, viszont van egy előnye. Nem szállnak ki a népi ellenőrök, ha azt hallják: ott valami büzik. Gyártják az állatifehére takarmányokat, húsból, csontból, belsőségből.

Az ATEV hőmezővásárlási üzemébe az egész Csongrádból, Békés megye déli feléből szállítják a feldolgozó üzemek hulladékait, s mindkét megye teljes területéről a dögeket. Évente 30 ezer tonnát dolgoznak fel, s lesz belőle 25 százaléknyi csont- és húsliszt, 10 százalék mennyiségű zsír. Százhetvenöt dolgozó segítségével évente 100 millió forint termelési értéket állítanak elő. Ha ugyanazt az anyagot külföldről kellene beszerezniük, csaknem háromszor ennyit fizetnének érte dollárban. Importkiváltó a húsliszt, csontliszt, exportcikk, a zsír. Belgiumba, Olaszországba viszik — hozzá a valutát. Most tagadja valaki a régi igazságot: a pénznek nincsen szaga!

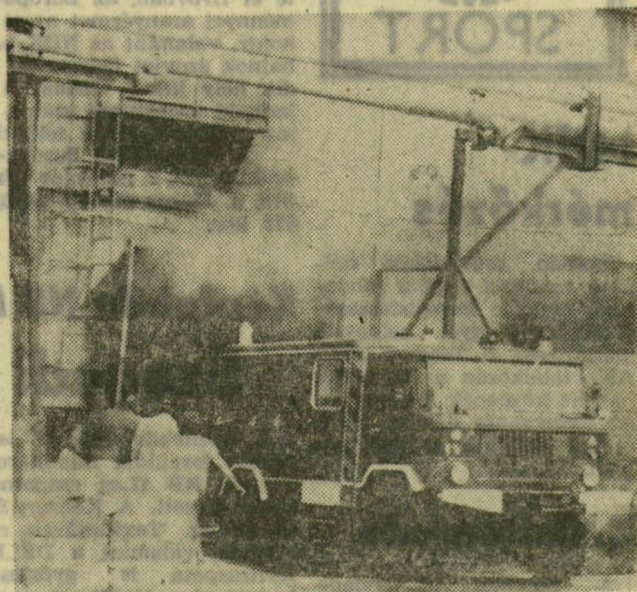
*
Az emeletmagas nyitott szín alatt heverő disznók, egy bivaly, tehén. Ezek már nem kérnek enni. Egy máson hevernek. Komótos mozdulatokkal fejt a férfi egy fekete tarka borjú bórát. Nézem a nyüző embert. Arcmon a kívülálló csodálkozása, "milyen nyugodtan dolgozik a puffadt jószágok közt". Visszanéz, arcán csodálkozás: "Mit tud ez a koma ilyen ijedt képpel bámulni!"

Féni a kést, indul a bivalyhoz, amely akkor már, mint egy elefánt.

— Egyébként elefántot is dolgoztunk már fel. A közelen megdöglött egy vándorcirkuszsnál — mondja az üzemvezető. Sáfár György agrármérnök. Egy másik üzemben pedig volt jegesmedve és foka.

Menjünk tovább. A főzőberendezések közelében a földön... na, nem, mindent nem írok le, szóval abból is fehéretakarmány lesz.

Egy tő a telep végében. Vízfelület csak hosszas kutatás után tűnik szem elé, az is csak tenyérről foltokban,

Ami nem terveztünk a riportban: munkában a tűzoltók

s ha a legkevésbé sem változó irányok nem csapnának le időnként, a nagy földszíni foltokkal borított terepre, besétálni volna kedve a kíváncsi idegennak. Kár volna, mert húslében mérgező el. A feltöltésre váró hektárnyi erőleves kétszeresen is a múlté: feltöltik, s a helyen tovább épül az üzem, de nincs többé utánpótlás, mert az eddigi melléktermékekkel keletkező — még mindig sok tápanyagot tartalmazó oldatot — felhasználják a gyár legújabb készítményéhez, a húspép-hez. Nemrégiben írtunk erről az értékes rakományról, nem is részletezem, csupán az üzemvezető megjegyzését írom le.

— Elméletileg, ha minden nyersanyagot, húspépnek dolgoznánk fel, kétszer ennyit tudnánk fogadni. Gyorsabb is, olcsóbb is az előállítás. Persze ettől függetlenül a szárított árua szükség van, s nem is hagyjuk abba a termelését. A húspépgyártás viszont lehetővé teszi, hogy a korábbi gyakorlattól eltérően sem elküldjék, sem megsemmisíteni ne kelljen a beérkező fölösleges mennyiségű anyagot.

Az új termék gyártásához sem beruházási, sem fejlesztési hitel, s még agyon-szervezett tervdokumentáció sem kellett, csupán néhány ügyes műszaki ember. Lakatos, esztorgályos, villanyszerelő, hegesztő, akik két hét alatt varázsoltak tízezreket érő berendezéseket elfekvő tartályokból, keverőtűstől. Két hét bizonyítja: ég a kezük alatt a munka...

— Tűz van!
— Valami ég.
Sisteregve lobban lángra egy villanyvezeték a földszinti főzőhelyiségben keletkezett tűztől, s mint egy

gyújtózsírnórán, sziszegően fut végig rajta a láng, körbe a fal mentén. A görög tűz látványának döbbenete megbénítja a mozdulni kész kezeket, futásra lendült lábakat, de pillanatnyi dermedtség után poroltóért, fecskendőért rohannak a gyári önkéntesek.

— Állj meg! Nem szabad vízzel oltani!

— Áramtalanítva van! Add a vizet.

Tűzoltók érkeznek. Az emeletre csapó lángok füstgomolyagokat eregetnek a padlás résein. Vastag ködsugár a tűznyelvekre, lent elfújja percek alatt a porágyú.

Padlás. A sugárcsővel felkapaszkodott tűzoltó támad a tetőszerkezetet fenyegető tűzre. Elviselhetetlen hőség, patakzik róla a víz, alig lát a kituduló füstben, szinte feldoklik. Levegő utánkapkodva leszédülök a lépcsőn, némi büszkeséggel: én is úgy köhögök már, mint egy igazi tűzoltó.

— A szelepeket! Az üstök felrobbanhatnak.

Pár perc múlva csend, s a tűzoltók a tömlőt papírra cserélik. Jegyzőkönyv lesz. Valaki hegesztett nemrég, keressék meg, tud-e esetlő valamit.

*
Az irodában, megérkezése után pár perccel az üzemvezető arról beszélt, hogy a vállalat legelavultabb üzemé a vásárhelyi. Ezt hiszem most már el akor is, ha — mint a tűzoltó mondta — a tűznek semmi köze sincs hozzá.

A gyárkapu előtt teherautó, rajta embléma: D.E.L.E.P. A nagyvállalat megkezdte a fehérjefeldolgozó üzemének építését.

Igriezi Zsigmond

Magyar tévésorozat a környezetvédelemről

A fejlődő országokban forgatják

A fejlődő országok környezetvédelmi elemző filmsorozat forgatását kezdi meg a hónap közepén a Magyar Televízió stábj. Az ENSZ környezetvédelmi program igazgató tanácsa kezdeményezésére készülő 13 részes sorozat egyenként 30 perces epizódjait Argentínában, Bolíviában, Ecuadorban, Egyiptomban, Indiában, Kenyában, Nepálban, Pápua-Uj-Guineában, Peruban, Szudánban és Tanzániában veszik filmszalagra a tv munkatársai, akik a napokban utaznak az első helyszínre, Ecuadorba.

Az 1980 májusáig tervezett munkát alapos környezetiismeret előzte meg. A forgatógöngy megírásához szükséges tapasztalatok megszerzéséért, Balogh János aka-

démikus és Rácz Gábor rendező másfél évig ismerkedett a területtel, s konzultációkat folytatott a térség szakembereivel.

A további epizódok közül négy film foglalkozik az erdők szerepével, így — két adásban megismerhetik a nézők az őserdőkkel kapcsolatos problémát, továbbá az úgynevezett trópusi eserdők szerepét, s a tűzföldi erdő, mint a világ legdélkebb erdejét. Két sivatagi film készül: ezek az "elsivatagosítás" okozta gondokat elemzik. Bemutatják a Szahara szudáni részét, amely az utolsó 15 esztendőben több mint 120 kilométert húzódott előre; olyan területeket "elfoglalva", amelyeken korábban állattenyésztés folyt.

(MTI)

Kiállítási napló

Szintézis, analízis

TÓTH MENYHÉRT MÓRAHALMI KIÁLLÍTÁS. Eszembe jutott egy néhány évvel ezelőtti emlék. 1976 nyarán Moszkvában Valerij Dmitrijuk festőművész, a Gyetszkaja Literatura művészeti vezetője lelkesedve mutatta a Művészet az évi márciusi számát, mely bő terjedelemben elemzi Tóth Menyhért sajátos művészetét. Zseniális, csodálatos, eredeti — ezek voltak leggyakoribb jelzői. S egyáltalán nem véletlenül. Tóth Menyhért majd 70 évesen, szinte robbanásszerűen tört be a magyar képzőművészetbe. Legálábbis a képzőművészeti közéletbe. Mert Tóth Menyhért fél évszázados miskai magányában is építette életművét. Következőtesen, tudatosan, a szintézis ígéretében.

Éppen, mert még egy évtizede sincs, hogy Tóth Menyhért méltó helyre került művészetünkben, érdemes néhány szóval bemutatni őt. 1904. január 2-án született Mórahalmon (mostani kerésművészeti-tárlata a mórahalmi művelődési házban, a 75 éves művész tisztelgése szülőhelyén). Ötéves korától a 70-es évek elejéig a Kalocsai mellett Miskén, szülei községében élt, a főiskolai éveket leszámítva megoszva életét a paraszti munka és a festészet között. Visszavonulássalához sokminden közrejátszott; alkati tulajdonságai éppúgy, mint az a tény, hogy fiatal korában lábát amputálni kellett, az hogy megélhetésért földművelő életmódot kellett folytatni, az hogy miközben csodálatos képeket alkotott, szabafestést vállalt a környéken, s húzta a tangóharmonikát az ismerősök lakodalmán. Bár rendszeresen küldött képeket a helyi kiállításokra, a siker mégiscsak a hetvenes évek elején szegődött társul. Azóta elnyerte Baja város által alapított Nagy István-díj második fokozatát, a Munka Érdemrend ezüst fokozatát és megkapta a Magyar Népköztársaság Érdemes Művésze kitüntető címet. Megrendezték életműkiállítását és egyre több helyen szerepelnek festményei, grafikái, szobrai. Most éppen szülőhelyén, Mórahalmon.

Tóth Menyhért művészi pályáját három, aránylag jól elkülöníthető korszakra szokták osztani. Az első a negyvenes évek közepéig tart. Erre az időszakra esik első, és a hatvanas évek közepéig egyetlen önálló kiállítása. — 1941-ben, Budapestben, a "Műbarát" galériában — mely nem kapott éppen kedvező kritikát. A mórahalmi kiállítás is látható ebből a korszakból jó néhány darab: modellek, naturalisztikus tanulmányrajzok, indulatos alkotok, kubisztikus-szerkezetes kompozíciók. És található jó néhány kemény-kegvetlen, szarkasztikusan torzított arc. Mintha saját keserűségét is belesűrítette volna a vulkán módon kavargó színekbe, duzzadó alakokba, fölnagyított orrlikákba,

adáz tekintetekbe. Nem esendő bohócfekék ezek, hanem kegyetlen, torz, alatomos rémek. Mint-ha ijesztgetni akarna velük alkotójuk. Mintha maga köré testőrséget állítana ezekből a figurákból. Bánszky Pál Tóth Menyhértől írt pályaképeben ezeket az évtizedeket egy remete aszkázisaként és meditáló magányként jellemzi.

A második korszaka a felszabadulás utáni évektől a hatvanas évekig terjed. Ezeket az alkotásokat mintegy bevezeti a Felszabadítónk című tipizált portré, mely a lehető legtermészetesebben közönséges-üdvözlő a szovjet katonát. A későbbi képek egyre idegesebb hullámzásba kezdenek, a figurák elvesztik kontúrjaikat, a hideg kékek-zöldek vibrálásában fölsejthető a bizonytalanság, a talajvesztés.

Tóth Menyhért művészete harmadik korszakában teljessé ki. Ő maga nagyon pontosan fogalmazza meg szándékait: „A teljesség. Ez az én legnagyobb álmom. A teljesség ábrázolása. Elkezdtem munkámban megjeleníteni a kerek formákat. Mert én a kerekdedségben valami teljességet érzek... A fehér a színek színe, minden más szín benne foglaltatik. Az én fehérem a humánus, a szintézis és az aktívitás eredménye, egyben szimbólum... Az ártatlanság, a béke és olykor a gyász színe is a fehér. A nagy mindenséget egybetartó sugárzás színe. A fehér izzás a legfokozottabb izzás, nekem a kifejezésnek kifejezése, a legvilágosabb világosság... Van egy nem látható valóság is, amit mindenki magában hordoz. Az érzélem valósága, az értelem valósága, az ember valósága... En rájöttem, hogy nem az emberen kívül van ez az értékes sugárzó központ, hanem az emberből sugárzik.”

Tóth Menyhért világos és egyértelmű programot teremtett magának. Ezt meg is valósítja. Fessen portréit, repülőgépből szemlélt vizuális élményt, parasztház ablakába tett egyszerű csendéletet, fessen állatokat vagy tengert, mindegyikben egyetemes gondot és felelősséget fogalmaz meg. Képeit először színesre festi, azután oldja a fehéret kódéval, fátlyával, párájával. „A fehér a színek summája, aktív, vizuális legmagyobb foka, mit a színekörong gyorsuló forgása a csúcspontján ér el.” Ennek képviselői a mórahalmi tárlaton a Paprika-fűzők, a Pingáló, a Párnahímzők, a Pásztor, a Forgószél. A Föld és tenger, a Fej, a Mámor, a Keletkezés. Az a ritka pillanat érhető tetten Tóth Menyhért képei előtt amikor az élet mozaikjaiból a művész szintézist teremt. Természetesen sokan állnak még értetlenül a festmények előtt. De gondoljunk Tóth Menyhért főiskolai mesterének, Vaszarynak szavaival: amikor az egy évi önkéntes hallgatásba menekült mű-

vészjelöltet így védte meg: „Lehet, hogy neki van igazsága...”

DÉR ISTVÁN „MINIATŰRÁI” a Közművelődési Palota kupolájában várják az érdeklődőket. A szegedi festőművész hatvan kisméretű alkotást mutat be: vázlatokat, színjátékokat, ötleteket, tanulmányokat, hangulatjelentéseket, képes jegyzeteket. Nagyszerű ez a tárlat, színes és gazdag, bepillantást enged a művészek sokszor lefagyó-gyönyörűt műhelyébe.

Ez a tárlat színesebb és tematikailag is gazdagabb, mint azt Dér István utóbbi évekből jelentkezéseiből gondolhattuk volna. A parányi ikonok és miniatűralkalménye-hatása épp úgy fölfeledezhet ezeken a munkákon, mint nagyméretű festményeinek előtanulmányai. Dér Istvánt az ember és a természet kapcsolata izgatja elsősorban: beszélni tud az emberekkel, a fákkal, a vízzel, az állatokkal. Tenyérnyi ikonokat láthatunk (Kis ikon, Vörös fa, Kék fa); a festékkoltok fakturájából néhány esetvonással konkrétizált hangulatokat (Tél, Elnakpart, Virágok között); előtanulmányokat (Ember bárányal, Tavaszvárók, Törött szárnyú madár, Örök halászs); egy téma variánsait (Jégvirágos ablak előtt, Fájdalom).

Az alföldi táj ihletésében született képek között olyan klasszikus alföldi hagyományokhoz köthető képekre lelhetünk, mint a Gémes. Két vagy a Szarkúpok és olyan kócos-borzas, a lélek viharait tükröző „feljegyzésekre”, mint a Tópart és a Tápió Tisza-part. Az ember-ábrázolás is közvetlenebb ezeken a kis méretű képeken, mint az utóbbi évek nagy kompozícióján. Elsősorban önön vonásait és legközelebbi hozzátartozóinak arcát örökíti meg (Pirók, Apa és fia, Anyám). Az állatok is fontos szerepet kapnak művein, elsősorban a lovak nemes tartása, szép formái ragadják meg (Küzdő, Fehér ló, Legelő lovak, Pusztán). S fölfeledezhet két új lehetőség is: a Tárt kapucskott ablak nagyszerű konstruktívizmusa szinte már Barcsay szellemét idézi, s az Álmodó finom festésé- gén pedig oldódni látszik Dér István kemény, határozott vonalkultúrája.

Tandi Lajos

Szellemi export

A jugoszláviai Kiszáns épülő majolikagyár gyártás-technológiai know-how-jának szolgálatára, a dolgozók betanítására és a termelés beindítására vállalkozott a Finomkerámiaipari Művek, amely a Tescóval együtt kötött szerződést erről a csaknem 400 000 dollár értékű szellemi exportról a jugoszláv partnerrel.

A megbízás alapján jugo-

sláv berendezések felhasználásával tervezik meg a gépsort, amely évente 100 tonna majolika edényt és dísz tárgyat készít hasonló minőségben, mint a mintául vett magyar üzem, az Alföldi Porcelángyár majolikagyáregysége, mely a világszínvonalon álló termékeinek 90 százalékát nyugati megrendelőknek szállítja.